

Regio Deal Groningen Noord II

Partijen:

1. De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, mevrouw Mona Keijzer, hierna te noemen: VRO.
2. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, J.J.M. Uitermark, hierna te noemen: BZK.
3. De Staatssecretaris Herstel Groningen, Eddie van Marum, hierna te noemen: BZK/Herstel Groningen.
4. De Minister van Justitie en Veiligheid, de heer David van Weel, hierna te noemen: JenV.
5. De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Eddy van Hijum, hierna te noemen: SZW.

Partijen genoemd onder 1 tot en met 5 ieder handelend als bestuursorgaan en als vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, hierna samen te noemen: het Rijk;.

6. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen, namens deze: K.F. Schuiling (burgemeester), hierna te noemen: Gemeente Groningen.

Partij genoemd onder 6 handelend in haar hoedanigheid van bestuursorgaan hierna te noemen: de Regio. Alle Partijen hierna allen tezamen te noemen: 'Partijen'.

Partners

De volgende partners zijn betrokken bij de Regio Deal:

- Woningcorporatie Lefier;
- Woningcorporatie Nijestee;
- Woningcorporatie De Huismeesters;
- Woningcorporatie Patrimonium;
- Stichting WIJ Groningen;
- Stichting Openbaar Onderwijs Gemeente Groningen (O2G2), namens het primair en voortgezet onderwijs;
- Regionaal opleidingscentrum Alfa College, namens het middelbaar en hoger beroepsonderwijs;
- Regionaal opleidingscentrum Noorderpoort;
- Stichting Kinderopvang Stad Groningen (SKSG), namens de besturen kinderopvang;
- Stichting Het Pand;
- Nationale Politie, Eenheid Noord-Nederland;
- Stichting Sportcentrum Noord;
- Stichting WerkPro.

Begripsbepaling:

In dit convenant wordt verstaan onder:

- *Regio Deal*: convenant dat door de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, eventueel een andere minister/staatssecretaris en één of meer regionale partijen is gesloten om de brede welvaart van inwoners en ondernemers in een regio te verbeteren.
- *Regio Envelop*: het bedrag van € 900 miljoen dat het kabinet Rutte IV beschikbaar heeft gesteld om in de periode van 2022 - 2025 nieuwe Regio Deals af te sluiten.
- *Regiokassier*: publieke regiopartij, zijnde een provincie, gemeente of openbaar lichaam als bedoeld in artikel 8, eerste lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, die ten behoeve van de uitvoering van de Regio Deal de taak van kassier vervult of zal vervullen.
- *Regionale private financiering*: voor de uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal beschikbaar gestelde financiële bijdragen of bijdragen in natura van een private regionale Partij.
- *Regionale publieke financiering*: voor de uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal beschikbaar gestelde financiële bijdragen of bijdragen in natura van een publieke regionale Partij, niet zijnde een specifieke uitkering, opdracht of subsidie van het Rijk.
- *Specifieke uitkering ten behoeve van de uitvoeringsactiviteiten Regio Deals*: betreft de specifieke uitkering waarin de juridische- en financiële kaders en verplichtingen voor het toekennen van de rijksmiddelen uit de Regio Envelop aan een Regiokassier door het Rijk staan.
- *Partner*: organisatie die bij de Regio Deal betrokken wordt door Partijen, maar de Deal niet aangaat en waarvoor geen specifieke actie in de Regio Deal kan staan.
- *Steunverklaring*: een schriftelijke verklaring van een Partner van steun aan de Regio Deal die als bijlage bij het convenant wordt gevoegd.
- *Regio Deal Groningen Noord I*: de Regio Deal uit de derde tranche (looptijd 2020-2024).
- *NPLV*: Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, gericht op langjarige samenwerking (20 jaar) tussen het Rijk en regio's in heel Nederland, met als doel het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in deze regio's.
- *NPLV Groningen Noord*: Het NPLV voor de regio Groningen Noord van het Rijk en de Regio.

- *Maatschappelijke Coalitie*: Bestuurlijk samenwerkingsverband van Partijen en partners genoemd onder partners, voorgezeten door de Burgemeester van de Gemeente Groningen, met als doel gezamenlijk sturing geven aan een gecoördineerde inzet van het NPLV Groningen Noord.
- *Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC)*: RIEC-Noord, onderdeel van het landelijke netwerk van tien RIECs dat – gefinancierd door J&V - overheidsdiensten en samenleving ondersteunt om criminele ondermijning te stoppen en publiek-private samenwerking daarbij te stimuleren.

Algemene overwegingen

1. Rijk en Regio werken samen in Regio Deals aan complexe, regionale opgaven gericht op het vergroten van de brede welvaart in de regio.
2. Regio Deals beogen de samenwerking tussen overheden, onderwijs, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners in de regio en tussen Rijk en Regio te versterken.
3. Voor de Regio Deals zijn middelen beschikbaar uit de Regio Envelop, waarbij de Rijksbijdrage gepaard gaat met minimaal eenzelfde bijdrage aan regionale (publieke en/of private) financiering.
4. De Regio Deals onderscheiden zich door haar integrale en gezamenlijke programmatische aanpak met lerend en adaptief karakter en met financiering van zowel Rijk als Regio van reguliere instrumenten.
5. De Regio Deals zijn bedoeld als tijdelijke impuls met een duurzaam effect, waarbij geleerde lessen en structurele exploitatiekosten van lange termijn investeringen worden geborgd.
6. De middelen uit de Regio Envelop voor de Regio Deals vijfde tranche worden door VRO beschikbaar gesteld als specifieke uitkering op grond van het Besluit specifieke uitkering Regio Deals vierde, vijfde en zesde tranche.

Specifieke overwegingen

Kenmerk Regio

1. Het NPLV is een programma gericht op een langjarige samenwerking tussen het Rijk en regio's in heel Nederland om samen met gemeenten en andere lokale partners de leefbaarheid en veiligheid in 20 focusgebieden in 19 steden meer op orde te krijgen en de bewoners weer perspectief te bieden.
2. Groningen Noord is één van die focusgebieden en bestaat uit acht kwetsbare buurten en wijken met tezamen ongeveer 60.000 inwoners: Vinkhuizen, Paddepoel, Selwerd, Tuinwijk, De Hoogte, Indische buurt, Professorenbuurt en de Oosterparkwijk.

Opgave

3. De opgave in Groningen Noord is meervoudig van aard. Op het gebied van werken en leren kent Groningen Noord een hoge structurele werkloosheid, in combinatie met een laag opleidingsniveau, intergenerationale armoede en een stapeling van sociale problematiek. Op het gebied van veiligheid en wonen kent Groningen Noord veel onveiligheid, ondermijning, dreigende afglijding en een lagere kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Op het gebied van meedoen is het algemeen welbevinden en het vertrouwen in de lokale overheid laag, ervaart men minder eigen regie en sociale steun en wordt de fysieke en sociale omgeving minder gewaardeerd. Kortom: op leefbaarheid, veiligheid en brede welvaart scoort Groningen Noord significant lager dan de rest van Groningen (Gemeentelijke Basismonitor Groningen).

Nationale doelstellingen

4. Om deze regionale opgave het hoofd te bieden, heeft de Maatschappelijke Coalitie van het NPLV Groningen Noord ambities geformuleerd voor de komende 20 jaar. Kern van die ambitie is de brede welvaart in Groningen Noord dichterbij het Groninger gemiddelde brengen. Die ambities zijn in het voorjaar van 2023 beschreven in het ambitiesdocument¹ en in het najaar van 2023 vertaald in het gebiedsplan. In 2024 is dit gebiedsplan vertaald naar een uitvoeringsplan². Met de Regio Deal Groningen Noord II wordt dit plan deels uitgevoerd.
5. Voor het uitvoeringsplan is de Regio afhankelijk van tijdelijke gelden, zoals bijvoorbeeld de Regio Deal *Groningen Noord I*, het Volkshuisvestingsfonds, de SPUK Kansrijke Wijk en de subsidie Preventie met Gezag. De Regio Deal *Groningen Noord I* loopt dit jaar af. Hoe de verschillende financieringsstromen bijdragen aan het NPLV Groningen Noord wordt beschreven in artikel 5 lid 6.
6. SZW signaleert relevante ontwikkelingen in Rijksbeleid en nationale programma's die kansrijk zijn voor de uitvoering van deze Regio Deal en die betrekking hebben op het beleidsterrein waar SZW opereert. Daarnaast verkent SZW samen met de Regio hoe met eventuele knelpunten in wet- en regelgeving op SZW-terrein kan worden omgegaan.

Opgave gericht op het verstevigen van de samenwerking

¹ <https://wijkvernieuwing.groningen.nl/nplv>

² <https://wijkvernieuwing.groningen.nl/nplv>

7. De opgave in Groningen Noord vraagt om een nog nauwere (bestuurlijke) samenwerking tussen Partijen en relevante partners in de Regio en om een meer gebundelde, programmatische aanpak. Met de Regio Deal Groningen Noord II zetten Partijen daarop in. Zowel binnen de Gemeente Groningen als met de omliggende gemeenten. Daarbij zorgen Partijen voor een goede samenwerking met de sociale en economische agenda van de aanpak 'Nij Begun'.

Partijen komen het volgende overeen:

1. Doelen, aanpak en resultaten Regio Deal Groningen Noord II

Artikel 1 – Doelen

Partijen en relevante partners werken in deze Regio Deal aan het dichterbij het gemeentelijk gemiddelde brengen van de leefbaarheid, veiligheid en brede welvaart in Groningen Noord, zodat het over 20 jaar niet meer uitmaakt waar je in Groningen woont of opgroeit.. Deze hoofddambitie is door de Maatschappelijke Coalitie vertaald in concrete doelen per thema.

1. Doelen op het gebied van werken en leren

- Het vergroten van werkgelegenheid en baankansen voor meer inwoners;
- Meer inwoners hebben een eigen, voldoende en stabiel inkomen zodat ze goed kunnen rondkomen;
- Minder bewoners hebben problematische schulden die de eigen regie in de weg staan;
- Minder kinderen en jongeren hebben leer- en ontwikkelingsachterstanden;
- Meer kinderen en jongeren leren op een manier die past en waarmee ze vooruitkomen;
- Meer jongeren hebben een passende startkwalificatie en stromen in op de arbeidsmarkt.

2. Doelen op het gebied van veilig zijn en wonen

- De omgeving en voorzieningen sluiten beter aan op de behoeften en wensen van bewoners;
- Meer bewoners voelen zich veilig;
- Er is minder overlast gevend, ondermijnd en crimineel gedrag;
- Kwetsbare bewoners worden weerbaar en beschermd tegen ongewenst gedrag en criminaliteit.

3. Doelen op het gebied van meedoen

- Meer inwoners hebben regie over het eigen leven en kunnen voor zichzelf zorgen en hulp organiseren als dat nodig is;
- Meer inwoners hebben een sterk sociaal netwerk waarop ze kunnen terugvallen;
- Meer inwoners voelen zich betrokken bij de eigen buurt en kunnen meedoen aan de ontwikkeling van hun buurt;
- Meer inwoners hebben meer vertrouwen in de lokale overheid en maatschappelijke instanties.

Artikel 2 – Aanpak

Deze Regio Deal zorgt voor een domein-overstijgende impuls voor het gebied vanuit een integrale analyse van de opgave (brede welvaart) in het gebied. 'Interventies waarvan de aard van de aanpak slechts op één van domein (werken, leren, veilig zijn en wonen) is gericht, financiert de Regio met eigen middelen, met financiering vanuit de Partners en/of met daarvoor bestemde (specifieke) uitkeringen en instrumenten vanuit de Rijksoverheid (Kansrijke Wijk, Preventie met Gezag, Volkshuisvestingsfonds).

1. Aanpak op het gebied van werken en leren

In de actielijn 'werken en leren' staat het *bundelen en opschalen* van bewezen effectieve interventies op het gebied van werken en leren naar alle buurten en wijken in Groningen Noord centraal.

1a Kansrijk Groningen

Met Kansrijk Groningen bouwt de Regio per buurt/wijk aan een sterk netwerk van buddy's, maatschappelijke organisaties en de gemeente, gericht op het tegengaan van armoede. Deelnemers en hun buddy's pakken samen de armoedeproblemen aan die de meeste stress veroorzaken. Dat zijn lang niet altijd geldproblemen. Vaak liggen er vragen, wensen en oplossingen op andere leefgebieden, zoals bijvoorbeeld huisvesting of gezinssituatie. Buddy's en deelnemers zien elkaar een jaar lang elke week en hebben daarnaast ook veel contact. Alle buddy's hebben professionele ervaring in het begeleiden van mensen die rond moeten komen van weinig geld. Ze weten daarnaast vanuit hun eigen ervaring hoe armoede voelt en wat belangrijke stressfactoren zijn. Kansrijk Groningen werkt nauw samen met WIJ Groningen, de Groningse Kredietbank en diverse Partijen en relevante partners in Groningen Noord, waaronder het Doorbraaknetwerk.³

³ <https://www.kansrijkg groningen.com/>

1b Wijkbedrijvigheid

In Groningen Noord zijn er meerdere wijkbedrijven waar mensen elkaar ontmoeten en zich met een breed aanbod aan activiteiten en cursussen kunnen ontwikkelen. Het aanbod is met de wijkbewoners, wijkorganisaties, sociaal werk en bedrijven ontwikkeld en gekoppeld aan bijvoorbeeld de uitdagingen rondom de verduurzaming en circulariteit. Het werkt als een vliegwiel: vanuit de wijkbedrijven starten nieuwe lokale bedrijven en wordt het midden- en kleinbedrijf (MKB) in de wijk versterkt. Dat levert weer kansen op voor inwoners om mee te doen in de maatschappij, onderdeel te worden van een gemeenschap en/of door te stromen naar scholing of werk. Ook in de uitvoering van de verduurzaming wordt samengewerkt met wijkbedrijven. Het veelal informele karakter van de wijkbedrijvigheid helpt om mensen te activeren richting werken en/of leren. De Regio versterkt de wijkbedrijvigheid door de wijkbedrijven beter te verbinden met elkaar, met het onderwijs (via wijkgilden en wijkacademies) en met het lokale MKB in de buurten en wijken van Groningen Noord. Ook investeert de Regio in maatschappelijk vastgoed voor de wijkbedrijvigheid. Bijvoorbeeld door het realiseren van één integraal wijkcentrum door het bouwkundig koppelen van de voormalige Siebe Jan Bouwmaschool en de voormalige Vensterschool, beide architectonische iconen uit hun tijd.

1c Preventie en vroegsignalering op basisscholen (project Kiem)

De Regio stelt professionals in het basisonderwijs en de kinderopvang in staat om in een vroeg stadium bij jonge kinderen signalen te herkennen van afwijkend, risicovol en grensoverschrijdend gedrag. Op basis daarvan wordt vanuit het Kindteam+ (multidisciplinaire teams vanuit onderwijs, kinderopvang en jeugdhulpverlening) samen met ouders en kind, passende preventieve ondersteuning ingezet. De Kindteams+ brengen de versplinterde hulp rondom een kind samen en vormen een belangrijke schakel tussen het basisonderwijs, kinderopvang en de jeugdhulpverlening. Leerkrachten en pedagogische medewerkers krijgen extra scholing aangeboden, leren eerder en beter signaleren en krijgen tools aangereikt om een goed (of lastig) gesprek te voeren met ouders en kinderen. Het project Kiem werkt samen met WIJ Groningen, het basisonderwijs en de kinderopvang.

2. Aanpak op het gebied van veilig zijn en wonen

In de actielijn 'veilig zijn en wonen' gaan Partijen en relevante partners *doen wat nodig is* om de leefbaarheid en veiligheid van de buurten en wijken van Groningen Noord (en in de omliggende gemeenten) te verbeteren. de buurten en wijken van Groningen Noord (en in de omliggende gemeenten) te verbeteren. Bij de uitvoering van deze programmaliijn heeft JenV aandacht voor de samenwerking met het RIEC en andere relevante partners en de verbinding met het programma Preventie met Gezag. Inhoudelijk zal JenV in ieder geval kennis delen en adviseren over Veilig Ontwerp en Beheer en de aanpak van (ondermijnende) criminaliteit. Dit geldt ook voor andere veiligheidsthema's die mogelijk aan de orde komen. JenV zal waar nodig de regio in contact brengen met relevante partners.

2a Stratenaanpak

Opgaven in een buurt of wijk concentreren zich veelal rondom één of enkele straten. Om vroegtijdig te signaleren welke straten dat zijn, ontwikkelt de Regio een analysetool om eerder en beter zicht te krijgen op wat er aan de hand is. Door vervolgens gericht in te zetten op het aanpakken van problemen in deze straten, verbetert de leefbaarheid en veiligheid in de gehele buurt of wijk. De stratenaanpak is gebaseerd op basis van de principes van Veilig ontwerp en beheer, een wereldwijd gehanteerde multidisciplinaire aanpak waarbij criminaliteit, overlast, ongewenst gedrag en onveiligheidsgevoel in de omgeving worden beperkt. Bij deze aanpak gaat het niet alleen om de dader en het slachtoffer van criminaliteit, maar ook om de sociale en fysieke omgeving waarin deze twee samen komen. De Regio zorgt voor rust in de straat door het aanpakken van specifieke veiligheidsrisico's (repressie) en maken optimaal gebruik van professionals uit verschillende disciplines in de wijk (sociaal werkers, financieel hulpverleners, buurtwerkers en politieagenten) met als doel criminaliteit te voorkomen (preventie). Inwoners en betrokken partners gaan in lokale 'mini-maatschappelijke-coalities' samen met die opgave aan de slag en zijn zichtbaar en laagdrempelig aanwezig, bijvoorbeeld in een wijkhub⁴ zoals die in de Asingastraat in de wijk De Hoogte. Daarnaast investeert de Regio ook in fysieke aanpassingen in de straat en de (nabije) omgeving, door deze zodanig te plannen, ontwerpen, gebruiken en te beheren dat gebruikers zich er veilig voelen en er minder incidenten, zoals criminaliteit, geweld en overlast voorkomen. Tot slot onderzoeken Partijen met de maatschappelijke coalitie de mogelijkheid om kwetsbare inwoners meer te spreiden over de gemeente zodat we de draaglast goed verdelen.

2b1 Veilig op straat (en online)

Het programma 'Veilig op straat en online' werkt preventief en repressief aan het verbeteren van de veiligheid. De preventieve inzet bestaat uit bewustwording en het bieden van handvatten aan inwoners en professionals om risicosignalen te herkennen én om te zetten in actie. Indien nodig

⁴ De wijkhub in de Asingastraat is een voormalige overlast gevende woning die we huren in een straat waar veiligheid een groot issue vormt. Door deze woning niet direct weer te verhuren maar hier zelf als mini-maatschappelijke-coalitie te gaan zitten, laat de gemeentezien dat ondermijning niet loont en is de gemeente zichtbaar en dichtbij.

treedt de Regio repressief op zodat er meer rust ontstaat in gebieden met kwetsbare inwoners. De Regio verbetert de samenwerking tussen jongerenwerkers, straatcoaches, politieagenten en boa's, op straat en online. Ook verkennen Partijen en relevante partners mogelijkheden op het gebied van digitale surveillance binnen de bestaande wet- en regelgeving en ondernemen op basis daarvan actie.

2b2 Regionale aanpak ondermijning

Om het waterbedeffect (verplaatsing van criminaliteit naar andere wijken of dorpen/steden) te voorkomen, investeert de Regio in een regionale aanpak van ondermijning (georganiseerde ondermijnende criminaliteit). In die aanpak werkt de Gemeente Groningen samen met de negen andere Groninger gemeenten. Samen met de provincie, het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC), de Waterschappen, de Nationale Politie en het Openbaar Ministerie.

3. Aanpak op het gebied van meedoen

Hier gaat het om echt anders *durven doen* als het gaat om hoe Partijen en relevante partners zich verhouden tot de bewoners. De Regio ontwikkelt nieuwe maatwerkinstrumenten en investeren in een meer gelijkwaardige relatie tussen bewoners, overheid en maatschappelijke organisaties. Met als doel: het leggen van een nieuwe sociale basis voor Groningen Noord.

3a Doorbraaknetwerk en Doorbraakperspectieffonds

De Regio zorgt voor beter passende ondersteuning en een duurzaam toekomstperspectief voor inwoners op het moment dat de veelheid van verkokerde oplossingen niet werkt. Onder andere door het Doorbraaknetwerk Groningen en de toepassing van de Doorbraakmethode[®] te verbreden naar casuïstiek rondom armoede, onderwijs, veiligheid, woonoverlast en de stratenaanpak. Daarbij trekt de Regio samen op met de Partijen en relevante partners waarmee wordt samengewerkt in de actielijnen 'werken en leren' en 'veilig zijn en wonen'. Het Doorbraaknetwerk Groningen legitimeert maatwerk op basis van de Doorbraakmethode[®], ontwikkeld door het Instituut voor Publieke Waarden. De doorbraakmethode[®] is een beproefde methode waarmee professionals makkelijk en onderbouwd maatwerk kunnen leveren. Soms zijn daarbij tijdelijke interventies nodig, waarbij onduidelijk is waar de (financiële) verantwoordelijkheid ligt of waarvoor geen financiering is binnen de systematiek van sectorale budgetten zoals psychische ondersteuning, woonruimte, onderwijs of omdat het gaat om groepsgerichte interventies. Met groepsgerichte interventies kan problematiek beter in samenhang worden aangepakt (tussen mensen onderling en in samenhang met hun omgeving) en ontstaan kansen voor een betere, duurzame borging en een groter bereik. Partijen en relevante partners financieren deze interventies vanuit een nieuw Doorbraakperspectieffonds en brengen de maatschappelijke en financiële effecten van deze interventies zorgvuldig in kaart, met als doel het stap voor stap verder ontwikkelen van deze werkwijze.

3b Transformatieprogramma's

Partijen en relevante partners werken in drie transformatieprogramma's aan een nieuwe sociale basis voor Groningen Noord. Dit doet de gemeente samen met de (kwetsbare) bewoners en organisaties in de wijken. Uitgangspunt van onze transformatieaanpak is de bewezen effectieve ABCD-methode⁵. In deze aanpak bouwt de gemeente voort op het positieve dat al aanwezig is in de wijk: de talenten van onze bewoners en de kracht van onze informele netwerken. Daarbij benut de Regio de kennis en ervaring in de wijken door actief ervaringsdeskundigen te betrekken. Partijen en relevante partners nemen de tijd om stap voor stap te veranderen, met elkaar te leren en te evalueren, om op tijd te kunnen bijstellen en verbeteren indien nodig. Voor de drie programma's staat het eindresultaat van tevoren niet precies vast. Hierbij wordt ruimte gezocht en gemaakt (binnen en buiten het systeem) om samen met bewoners en partners in de wijk te kunnen ontwikkelen en experimenteren. Wijkmakers zorgt voor actiegerichte ondersteuning van deze drie transformatieprogramma's, gericht op het vinden van nieuwe manieren om de opgave aan te pakken, daarvan te leren en door te ontwikkelen in andere wijken. De drie transformatieprogramma's zijn:

3b1 De beste scholen staan in Noord

De Regio bouwt in Groningen Noord aan de beste basisscholen van de stad. De basis vormt een inhoudelijke aanpak gericht op de kwaliteit van onderwijs, met pedagogische wijkplannen en het inzetten van activiteiten op het gebied van sport, cultuur etc. vóór, tijdens en na schooltijd (positief opgroeien en de verrijkte schooldag). Op basis van die inhoudelijke aanpak wordt geïnvesteerd in multifunctioneel maatschappelijk vastgoed en de openbare ruimte. Bijvoorbeeld met extra expertise in/nabij de klas, multifunctionele activiteitenruimten en dito gymzalen en/of slimme combinaties met de kinderopvang, wijkbedrijvigheid of sportvoorzieningen. Dit transformatieprogramma bouwt voort op de onderwerpen en casussen die de Regio tegenkomen in Preventie en vroegsignalering. Partijen werken samen met de partners betrokken bij de actielijn 'werken en leren'.

⁵ Asset Based Community Development ()

3b2 De meest weerbare wijken van Groningen

De Regio zet op wijk- en straatniveau transformatieprojecten in om de groep kwetsbare inwoners (met onbegrepen gedrag en gerelateerde incidenten) de kans te geven op een volwaardige, positieve manier bij te dragen aan hun eigen buurt en mee te doen in de samenleving. Door het stimuleren van meer sociale verbindingen en participatie en het creëren van plekken waar iedereen welkom is en zich op een positieve manier kan uiten. Hierbij wordt ingezet op bewustwording en handelingsperspectief in de buurt, zodat vroegtijdig de juiste hulp wordt ingezet indien nodig. Dit transformatieprogramma bouwt voort op de onderwerpen en casussen die de Regio tegenkomt in de Stratenaanpak, Veilig op straat en online en de Regionale aanpak ondermijning. Partijen werken samen met de partners betrokken bij de actielijn 'veilig zijn en wonen'.

3b3 Radicaal gelijkwaardige wijken

De Regio gaat voor een radicaal nieuwe, meer gelijkwaardige verhouding tussen inwoners, overheid en maatschappelijke organisaties in Groningen Noord. Door aan de ene kant als overheid en maatschappelijke organisaties uit onze systemen te stappen en te kijken wat de wijk, straat, buurt of bewoners echt nodig hebben, en aan de andere kant bewoners mee te nemen in de systeemwereld en inzicht te bieden in de dagelijkse dilemma's, afwegingen en beperkingen waar professionals mee te maken hebben. Dit transformatieprogramma bouwt voort op de onderwerpen en casussen die we tegenkomen in het (verbrede) Doorbraaknetwerk Groningen.

Artikel 3 – Beoogde resultaten

Partijen en relevante partners formuleren in deze Regio Deal ambitieuze resultaten. Resultaten die ons iedere dag uitdagen om met nog meer energie, creativiteit en motivatie aan de slag te gaan en al doende te leren, evalueren en bij te stellen. Zodat Partijen samen met inwoners betekenisvolle stappen zetten om de leefbaarheid en veiligheid dichterbij het Groninger gemiddelde te krijgen. De resultaten zijn bedoeld als 'streven' waar Partijen en relevante partners een maximale inspanningsverplichting op aan gaan.

1. Resultaten op het gebied van werken en leren

1a Kansrijk Groningen:

- Het programma Kansrijk is gefaseerd opgeschaald naar alle wijken in Groningen Noord. In iedere wijk is er een 'kansrijk'-netwerk opgezet. Zo ontstaat een dekkend 'netwerk van netwerken' voor Groningen Noord, waardoor Partijen (domeinoverstijgend) armoede tegengaan.
- Minder bewoners hebben problematische schulden die de eigen regie in de weg staan en meer inwoners hebben een eigen, voldoende en stabiel inkomen om goed rond te kunnen komen. Op deze doelen zijn Partijen dichterbij het gemeentelijk gemiddelde gekomen.

1b Wijkbedrijvigheid:

- De samenwerking tussen de wijkbedrijven onderling (netwerkvorming), met het onderwijs (wijkgilden en wijkacademies) en met het lokale MKB is in alle buurten en wijken van Groningen Noord versterkt.
- Met fysieke investeringen (verbouw/nieuwbouw) zijn minimaal 1 en maximaal 3 wijkbedrijven doorontwikkeld naar integrale wijkcentra. Hierdoor worden meer bewoners op een informele, laagdrempelige manier geactiveerd naar en begeleid bij werken en leren. Met als gevolg dat meer bewoners een betaalde baan en een eigen, voldoende en stabiel inkomen hebben zodat ze goed kunnen rondkomen, dat meer kinderen en jongeren leren op een manier die bij hen past en waarmee ze vooruitkomen en meer jongeren een passende startkwalificatie behalen en instromen op de arbeidsmarkt. Op deze doelen zijn Partijen dichterbij het gemeentelijk gemiddelde gekomen.

1c Preventie en vroegsignalering:

- Het project KIEM is opgeschaald naar alle basisscholen en kinderopvanglocaties in Groningen Noord.
- Leerkrachten zijn beter in staat om risicofactoren bij leerlingen eerder en beter te signaleren.
- Zowel leerkrachten als medewerkers van de Kindteams+ hebben beter zicht op een leerling.
- De samenwerking tussen het basisonderwijs en de WIJ-teams is verbeterd.
- Dit leidt ertoe dat minder kinderen en jongeren leer- en ontwikkelingsachterstanden hebben en dat zij leren op een manier die past en waarmee ze vooruitkomen. Op deze doelen zijn Partijen dichterbij het gemeentelijk gemiddelde gekomen.

2. Resultaten op het gebied van veilig zijn en wonen

2a Stratenaanpak:

- Op basis van de ontwikkelde analysetool zijn de top 10 plekken in Groningen Noord bepaald waar inzet van de stratenaanpak het meest nodig is.

- In die straten is de stratenaanpak toegepast, waarbij in minimaal 1 en maximaal 3 straten ook aanpassing van de fysieke leefomgeving heeft plaatsgevonden op basis van de principes van veilig ontwerp en beheer.
- De leefbaarheid, veiligheid en sociale samenhang in deze straten is toegenomen: er is minder overlast gevend, ondermijnend en crimineel gedrag, meer bewoners voelen zich veilig in hun eigen buurt of wijk en meer inwoners voelen zich betrokken bij de eigen buurt en kunnen meedoen aan de ontwikkeling van hun buurt. In die straten waar ook aanpassing van fysieke leefomgeving heeft plaatsgevonden, sluiten de omgeving en voorzieningen beter aan op de wensen en behoeften van bewoners. Op deze doelen zijn Partijen dichter bij het gemeentelijk gemiddelde gekomen.

2b Veilig op straat en online | Regionale aanpak ondermijning:

Er is een (onderling verbonden) lokale én regionale aanpak gericht op preventie en het tegengaan van ondermijnende criminaliteit, bestaande uit:

- Weerbaarheid en preventie:
 1. Meer en andere capaciteit in de vorm van laagdrempelig toegankelijke wijkprofessionals en (het onderzoeken van) de inzet van specialistische boa's voor digitale surveillance.
 2. Een goede balans tussen preventie en repressie in samenwerking met de politie bij de aanpak van wapenbezit, witwassen en drugscriminaliteit, zowel met middelen als programmatisch in verbinding met andere domeinen.
 3. Doorontwikkeling van de 'digikamer' naar een volwaardige handhavende en intelligence entiteit.
 4. Een campagne 'veiligheid in en rondom scholen' voor alle scholen in Groningen gericht op weerbaarheid, slachtofferschap en kennis over risico's in het kader van digitale veiligheid.
 5. Een brede maatschappelijke campagne voor de provincie Groningen tegen drugshandel.
 6. Verhogen van de bewustwording bij ambtenaren, bestuurders en politieke ambtsdragers over (de aanpak van) ondermijning bij de decentrale overheden in Groningen.
- Regionaal interventieteam: 15 regionale bestuurlijke controles in de provincie Groningen per jaar in criminogene branches en zaken die in beeld komen op basis van signalen uit de samenleving.
- Harmonisering van beleid, regelgeving en uitvoering: de betrokken gemeenten hebben zoveel mogelijk het beleid, de regelgeving en de uitvoering geharmoniseerd om ondermijning tegen te gaan.
- Meer bewoners voelen zich veilig, er is minder overlast gevend, ondermijnend en crimineel gedrag en kwetsbare bewoners worden weerbaar en beschermd tegen ongewenst gedrag en criminaliteit. Op deze doelen zijn Partijen dichter bij het gemeentelijk gemiddelde gekomen.

3. Resultaten op het gebied van meedoen

3a Doorbraaknetwerk en -perspectieffonds:

- Het Doorbraaknetwerk en de toepassing van de Doorbraakmethode® is verbreed naar de sectoren zorg, onderwijs, veiligheid en wonen.
- Er is een doorbraakperspectieffonds opgericht voor doorbraakinterventies die niet passen binnen de systematiek van sectorale budgetten en individuele aanspraken. De effecten van deze interventies zijn in zorgvuldig kaart gebracht om de werkwijze verder te ontwikkelen.
- De bewezen effectieve interventies zijn onderdeel gemaakt van reguliere oplossingen, waarmee onze dienstverlening duurzaam is versterkt vanuit de lokale praktijk.
- De bij deze interventies betrokken inwoners hebben meer regie op hun eigen leven en worden minder afhankelijk van voorzieningen. Dat draagt bij aan herstel van vertrouwen in instanties en overheid. Op deze doelen zijn Partijen dichter bij het gemeentelijk gemiddelde gekomen.

3b Transformatieprogramma's:

- In het eerste jaar starten - vanuit de agenda die ontstaat in de actielijnen 'werken en leren' en 'veilig zijn en wonen' en de casuïstiek in het Doorbraaknetwerk - drie transformatieprogramma's:
 1. De beste scholen staan in Noord
 2. Het meest inclusieve gebied van Groningen
 3. Radicaal gelijkwaardige wijken
- Vanaf het tweede jaar gaat de uitvoering lopen en werkt de Regio- met de ABCD-methode - stap voor stap aan de permanente verandering die nodig is voor het realiseren van onze gedurfde doelen.
- De voortgang, lessen en resultaten worden nauwlettend gevolgd via de ex-durante lerende evaluatie (zie artikel 7 lid 1) en periodiek besproken in de Maatschappelijke Coalitie.
- Door deze werkwijze en de behaalde resultaten voelen meer inwoners zich betrokken bij de eigen buurt, kunnen zij meedoen aan de ontwikkeling van de buurt en ontwikkelen zij een sterk sociaal netwerk waarop ze terug kunnen vallen. Het leidt bovendien tot meer vertrouwen in de lokale overheid en de betrokken maatschappelijke instanties.

2. Inzet middelen Regio Envelop voor uitvoering Regio Deal Groningen Noord II

Artikel 4 – Uitgangspunten

1. Partijen beogen een gecoördineerde beleidsmatige inzet van hun gezamenlijke financiële middelen op basis van de afspraken in deze Regio Deal. De Regio geeft met die middelen uitvoering aan de Regio Deal Groningen Noord II zoals het initiëren en/of realiseren van programma's en projecten en andere uitvoeringsactiviteiten in het kader van de doelen, aanpak en beoogde resultaten van de Regio Deal Groningen Noord II zoals bedoeld in artikelen 1 tot en met 3.
2. VRO reserveert maximaal €10 mln. inclusief eventueel verschuldigde BTW vanuit de Regio Envelop als Rijksbijdrage voor uitvoeringsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid, volgens de in de onderstaande tabel opgenomen verdeling. Hierin zijn ook de VAT-kosten (Voorbereiding, Administratie en Toezicht) opgenomen, waarbij wordt uitgegaan van maximaal 3% van de Rijksbijdrage. De Rijksbijdrage bedraagt 50% van de gerealiseerde kosten voor de uitvoeringsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid, met in achtname van het in het tweede lid opgenomen maximum. De Regio reserveert minimaal €10 mln. als regionale financiering voor uitvoeringsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid volgens de in tabel 1 opgenomen verdeling.
3. Activiteiten uit de Regio Deal Groningen I lopen niet door in de Regio Deal Groningen II. Dat wat bewezen werkt continueert de Regio met eigen middelen en/of met de daarvoor bestemde (specifieke) uitkeringen.

Tabel 1: Financiën

Uitvoeringsactiviteiten	Maximale rijksbijdrage¹⁾	Minimale Regionale financiering	Totaalbedrag
1. Werken en leren	€2,5 mln.	€2,5 mln.	€5,0 mln.
2. Veilig zijn en wonen	€3,75 mln.	€3,75 mln.	€7,5 mln.
3. Meedoen	€3,5 mln.	€3,5 mln.	€7,0 mln.
Uitvoeringskosten (VAT)	€0,25 mln.	€0,25 mln.	€0,5 mln.
Bijdragen totaal maximaal	€10,0 mln.	€10,0 mln.	€20,0 mln.

1) Dit bedrag is inclusief eventueel verschuldigde BTW.

4. De verdeling opgenomen in de tabel in het derde lid geldt als uitgangspunt. Partijen zijn zich ervan bewust dat gedurende de looptijd van de Regio Deal omstandigheden en/of prioriteiten kunnen wijzigen. Partijen kunnen, na bespreking in het Rijk-Regio-overleg, een gewijzigde verdeling over de actielijnen afspreken. Op deze wijziging van Regio Deal Groningen-Noord is artikel 11 van toepassing.

Artikel 5 - Regiokassier

Partijen spreken af dat in het kader van de uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal Groningen Noord II de Gemeente Groningen de rol zal vervullen van regiokassier. De regiokassier is verantwoordelijk voor het nakomen van de voorwaarden en verplichtingen, zoals verwoord in de Specifieke uitkering ten behoeve van de uitvoeringsactiviteiten Regio Deals. De regiokassier ziet in het bijzonder toe op hetgeen beschreven onder artikel 4 lid 6.

3. Governance uitvoering Regio Deal Groningen Noord II

Artikel 6 - Rijk-Regio-overleg

1. Periodiek treden Partijen in overleg (het Rijk-Regio-overleg) over de onderlinge samenwerking in de Regio Deal Groningen Noord II en de samenwerking met andere publieke en/of private samenwerkingspartners. Dit Rijk-Regio-overleg ziet toe op de uitvoering van Regio Deal zoals beschreven in dit convenant. Voor dit periodieke overleg wordt gebruik gemaakt van de bestaande overlegstructuur tussen Rijk en regio in het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV).
2. Het Rijk-Regio-overleg vergadert tenminste eenmaal per jaar over de voortgang van en eventuele kansen, knelpunten en risico's in de Regio Deal Groningen Noord II zoals beschreven in dit convenant en andere actualiteiten in de regio. Specifiek bevordert dit overleg de samenhang met de Sociale en Economische Agenda van de maatregelen uit 'Nij Begun'.
3. Het in het eerste lid bedoelde Rijk-Regio-overleg bestaat uit:
 - a. Vanuit de ministeries van het Rijk:
 - i. De Rijksvertegenwoordiger voor het NPLV Groningen Noord.
 - b. Vanuit de Regio:
 - i. De Regiokassier (Gemeente Groningen).
 - ii. (Een vertegenwoordiging van) de Maatschappelijke Coalitie.
4. Specifiek bevordert BZK/Herstel Groningen in de ambtelijke voorbereiding van het Rijk-Regio-overleg de samenhang tussen de doelen, aanpak, resultaten van en Rijksfinanciering voor de Regio Deal

Groningen Noord II enerzijds met de Sociale en Economische Agenda van de maatregelen uit 'Nij Begun' anderzijds.

5. Het Rijk-Regio-overleg voorziet in zijn eigen werkwijze, waarbij het uitgangspunt is dat de Regio zorgdraagt voor het organiseren, uitnodigen en verslagleggen.
6. Het Rijk-Regio-overleg spreekt een escalatieregeling af. Hierbij wordt aangesloten bij het escalatiemodel van het NPLV.
7. Betrokken partijen zien zelf toe op een adequate verantwoording aan achterbannen en/of volksvertegenwoordigers.

4. Evaluatie, voortgang, borging en communicatie Regio Deal

Artikel 7 – Evaluatie, voortgang en borging

1. De Regio brengt de beginsituatie van de regionale opgave in kaart. Hiervoor wordt aangesloten bij het gebiedsplan en de ex ante impactevaluatie die in het kader van het NPLV opgesteld zijn. Daarnaast bepaalt de Regio een evaluatie-aanpak waarmee bijgehouden kan worden of de afgesproken aanpak (artikel 2) leidt tot de beschreven resultaten (artikel 3) en bijdraagt aan de doelen (artikel 1) van de Regio Deal Groningen Noord II. Dit maakt onderdeel uit van de evaluatie aanpak in het kader van het NPLV. Het uitgangspunt is een ex-durante lerende evaluatie, gericht op continu leren, bijstellen en verbeteren tijdens en van de uitvoering van de Regio Deal *Groningen Noord II*. Uiterlijk in het voorjaar van 2025 zijn de beginsituatie en evaluatie-aanpak beschreven.
2. De Regio heeft de intentie om de – op basis van de evaluatie zoals beschreven in lid 1 – bewezen effectieve interventies duurzaam te borgen binnen de aanpak voor NPLV Groningen Noord. Voor de financiering kijkt de Regio enerzijds naar mogelijkheden om te prioriteren binnen de eigen reguliere middelen, anderzijds kijkt de regio naar mogelijkheden voor meer integrale financiering vanuit de Sociale en Economische Agenda van de maatregelen uit 'Nij Begun.'
3. De Regio stelt eenmaal per jaar een voortgangsrapportage op, met daarin:
 - a. De voortgang van de initiatieven en projecten.
 - b. In hoeverre partijen op schema liggen om de beoogde resultaten (artikel 3) te behalen.
4. De jaarlijkse voortgangsrapportage wordt in concept voorgelegd aan Partijen, voordat deze definitief wordt vastgesteld. Deze voortgangsrapportage is onderdeel van de voortgangsrapportage van het NPLV Groningen Noord. In Q3 2024 bepaalt NPLV in overleg met de stedelijke focusgebieden en departementen in welke maand de voortgangsrapportage jaarlijks wordt opgeleverd.
5. De Gemeente Groningen informeert met de jaarlijkse voortgangsrapportage de gemeenteraad en de Maatschappelijke Coalitie. VRO gebruikt de jaarlijkse voortgangsrapportage als input voor de periodieke voortgangsrapportage van alle Regio Deals voor de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.
6. VRO draagt zorg voor onderzoek, over het geheel van de Regio Deals (o.m. de resultaten en effecten van de Regio Deals op de brede welvaart). De Regio verleent hieraan haar medewerking.
7. BZK verzamelt binnen het geheel van de Regio Deals lessen en kennis over de (door)ontwikkeling van regionale samenwerking binnen het stelsel van openbaar bestuur, waarmee mede uitvoering wordt gegeven aan de Actieagenda Sterk Bestuur.⁶

Artikel 8 – Communicatie

1. Partijen zien toe op een gezamenlijke communicatiestrategie en -plan, waarbij de Regio in de lead is.
2. De Regio zal bij projecten die deel uitmaken van de uitvoering van de Regio Deal *Groningen Noord II* vragen om in de communicatie over die projecten kenbaar te maken dat het project mede mogelijk is gemaakt in samenwerking tussen Rijk en Regio.

5. Slotbepalingen

Artikel 9 - Uitvoering in overeenstemming met Unierecht

De afspraken van deze Regio Deal en/of de daaruit voortvloeiende maatregelen worden in overeenstemming met het recht van de Europese Unie uitgevoerd en uitgewerkt in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technische normen en voorschriften.

Artikel 10 - Gegevensuitwisseling

1. De in het kader van (de uitvoering van) deze Regio Deal uitgewisselde dan wel uit te wisselen informatie is in beginsel openbaar. Als een Partij verzoekt om geheimhouding zullen de overige Partijen deze informatie in beginsel geheimhouden en deze geheel noch gedeeltelijk aan enige derde bekendmaken, behoudens voor zover een verplichting tot openbaarmaking voortvloeit uit de wet, een rechterlijke uitspraak of deze Regio Deal.

⁶ Met de Actieagenda Sterk Bestuur (2022, zie overheid.nl) richt het ministerie van BZK zich op het versterken van de samenwerking binnen het Rijk en de samenwerking tussen Rijk, medeoverheden en niet-overheidspartners.

2. Partijen dragen er zorg voor dat concurrentiegevoelige en/of privacygevoelige informatie uitsluitend wordt gedeeld voor zover dit in overeenstemming is met de relevante internationale, Europese en nationale wettelijke kaders. Zij kunnen hiertoe nadere afspraken vastleggen.

Artikel 11 - Wijzigingen

1. Elke Partij kan schriftelijk verzoeken deze Regio Deal te wijzigen. De wijziging behoeft de instemming van alle Partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen 6 weken nadat een Partij het verzoek kenbaar heeft gemaakt bij VRO. VRO informeert de overige Partijen over de voorgestelde wijziging en vraagt hen om instemming.
3. Nadat alle Partijen aan VRO kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot wijziging worden de wijziging en de verklaringen tot instemming als bijlage aan dit convenant gehecht.

Artikel 12 - Opzegging

1. Elke Partij kan de Regio Deal Groningen Noord II met inachtneming van een opzegtermijn van 3 maanden schriftelijk opzeggen, als een zodanige verandering van omstandigheden is opgetreden dat deze Regio Deal billijkheidshalve op korte termijn behoort te eindigen. De opzegging moet de verandering in omstandigheden vermelden.
2. Wanneer een Partij deze Regio Deal opzegt, blijft de Regio Deal voor de overige Partijen in stand voor zover de inhoud en de strekking ervan zich daartegen niet verzetten.
3. In geval van beëindiging van de Regio Deal Groningen Noord II krachtens opzegging is geen van de Partijen tegenover een andere Partij schadeplichtig.

Artikel 13 - Toetreding nieuwe partijen

1. In overeenstemming met alle Partijen kunnen anderen tijdens de looptijd van de Regio Deal Groningen Noord II als nieuwe partijen toetreden tot deze Regio Deal. Een toetredende partij dient de verplichtingen die voor haar uit de Regio Deal voortvloeien te aanvaarden.
2. Het schriftelijke verzoek tot toetreding met daarbij de concrete bijdrage aan de Regio Deal Groningen Noord II wordt gericht aan VRO. VRO informeert Partijen en vraagt hen om instemming.
3. Zodra alle Partijen aan VRO schriftelijk kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van Partij van de Regio Deal Groningen Noord II en gelden voor die partij de voor haar uit de deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.
4. Het verzoek tot toetreding en de verklaringen tot instemming worden als bijlagen aan de Regio Deal Groningen Noord II gehecht.

Artikel 14 - Ongeldigheid

Indien een bepaling van de Regio Deal in enige mate als nietig, vernietigbaar, ongeldig, onwettig of anderszins als niet-bindend moet worden beschouwd, bijvoorbeeld wegens strijdigheid met het Besluit Specifieke uitkering Regio Deals vierde, vijfde en zesde tranche (zoals deze luidt op het moment dat de strijdigheid zich voordoet of alsdan in bestuursrechtelijke zin is vastgesteld), wordt die bepaling, voor zover nodig, uit de Regio Deal verwijderd en vervangen door een bepaling die wel bindend en rechtsgeldig is en die de inhoud van de niet-geldige bepaling zoveel mogelijk benadert. De overige bepalingen van de Regio Deal blijven in een dergelijke situatie ongewijzigd en onverminderd geldig.

Artikel 15 - Publiekrechtelijke medewerking en toepasselijk recht

1. De in het kader van Regio Deal door Partijen te verlenen (publiekrechtelijke) medewerking laat de publiekrechtelijke positie en bevoegdheden van Partijen onverlet.
2. Op deze Regio Deal is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.

Artikel 16 – Nakoming

De Regio Deal is niet in rechte afdwingbaar. Partijen kunnen elkaar aanspreken op tekortkomingen in de nakoming van de Regio Deal in het Rijk-Regio overleg.

Artikel 17 - Ondertekening in verschillende exemplaren

De Regio Deal Groningen Noord II kan worden ondertekend door Partijen in verschillende exemplaren, die samengevoegd hetzelfde rechtsgevolg hebben alsof deze Regio Deal is ondertekend door alle Partijen in één exemplaar.

Artikel 18 - Citeertitel

Deze Regio Deal kan worden aangehaald als Regio Deal Groningen Noord II.

Artikel 19 – Inwerkingtreding en looptijd

1. Deze Regio Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en eindigt op 31 december 2028.

2. Partijen kunnen, na bespreking in het Rijk-Regio-overleg, de looptijd van de Regio Deal wijzigen. Hierna moet door regiokassier een verzoek tot wijziging van de beschikking Specifieke uitkering ten behoeve van de uitvoeringsactiviteiten Regio Deals worden gedaan bij VRO.

Artikel 20 - Publicatie

1. Deze Regio Deal zal net als andere Regio Deals openbaar worden gemaakt door publicatie in de Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de Regio Deals.
2. VRO rapporteert over de Regio Portefeuille en de hieruit voortvloeiende Regio Deals naar de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.